

[View the original article](#)

فراتر از خبر

آيا ايرانيان به آستانه «نقطه اضطراب سلامت روان» رسيده‌اند؟

راديو فردا

۱۴۰۵/آبان/۰۴

در ماه‌های اخير مقامات ايران به ويژه درباره سلامت روان کودکان و نوجوانان، دانش‌آموزان و دانشجويان هشدار داده و گفته‌اند که هرگونه آسیب روانی بر تحصیل آنان تاثیرگذار خواهد بود

موضوع افسردگی، اضطراب یا اختلالات روانی ايرانيان در سال‌های اخير یکی از موضوعات مورد مناقشه میان مقامات سیاسی و مقامات پزشکی و صنفی و کارشناسان حوزه سلامت بوده است. در حالی که آمارهای رسمی و پژوهش‌های علمی از گستردگی این مشکلات حکایت دارند، برخی مقام‌ها در مواردی این نگرانی‌ها را رد کرده‌اند.

برای نمونه، محمدرضا شالبافان، مدیرکل وقت دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت، در آذر ۱۴۰۳ اعلام کرد که «حدود ۲۵ درصد جمعیت ایران» به نوعی اختلال روانی مبتلا هستند و گفت

بسیاری از عوامل مؤثر بر شیوع این اختلالات، اجتماعی و فرهنگی‌اند و خارج از کنترل وزارت بهداشت قرار دارند.

چند سال قبل از آن، در ۱۳۹۷، ایرج حریرچی سخنگوی وقت وزارت بهداشت، در یک نشست خبری اعلام کرد که «به طور متوسط ۲۳.۴ درصد از جمعیت بالغ ایران» دچار یک اختلال روانپزشکی در طول یک سال بوده‌اند.

اما در مرداد ۱۴۰۱، احمد وحیدی، وزیر کشور وقت، در همایشی این گزارش‌ها را رد کرد و گفت: «یکی از القائنات این است که می‌گویند جامعه ما دچار افسردگی است که این، حرف غلط و بی‌ربطی است».

افزایش گزارش‌های روانپزشکی پس از جنگ

اکنون با وقوع دو جنگ طی یک سال و نیم گذشته، ناامنی اقتصادی و بلا تکلیفی درباره آینده، سلامت روان ایرانیان بیشتر در معرض فشارها قرار گرفته و مقامات و رسانه‌های ایران گزارش‌هایی در این زمینه منتشر کرده‌اند و نسبت به این وضعیت هشدار داده‌اند.

در تازه‌ترین مورد، علیرضا آقاییوسفی، رئیس سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور در گفت‌وگو با خبرگزاری ایلنا اعلام کرد که جامعه ایران فاصله زیادی با آنچه او «نقطه اضطراب سلامت روان» خواند، ندارد.

او گفت: «بلا تکلیفی می‌تواند اضطراب شدیدی ایجاد کند و این اضطراب در بلندمدت ممکن است به فرسودگی روان‌شناختی و جسمانی منجر شود. برخی پیامدهای جسمانی ممکن است یک یا دو سال بعد ظاهر شوند».

این مقام صنفی درباره تأثیر استرس‌های طولانی‌مدت بر سلامت جسمانی افزود: «برای مثال استرس مزمن می‌تواند با انقباض طولانی‌مدت عضلات همراه باشد. وقتی فرد حتی هنگام خواب نیز نتواند به خوبی عضلات خود را آرام کند، ممکن است مشکلاتی در ناحیه عضلات، مفاصل و ستون فقرات ایجاد شود».

آقاییوسفی به عنوان نمونه به افزایش قتل‌های خانوادگی در ایران اشاره کرد و آن را یکی از نشانه‌های وضعیت وخیم روانی جامعه دانست.

مدیس توکلی، روان‌درمانگر ساکن اسپانیا، در گفت‌وگو با رادیو فردا می‌گوید برای تشخیص این‌که آیا یک جامعه در شرایط بحرانی در زمینه سلامت روان قرار دارد یا نه، یک‌سری شاخص‌ها را باید در نظر گرفت: «میزان شیوع یک‌سری از اختلالات، جمعیت درگیر، مدت زمان آن و روندش اهمیت دارند. آیا این اتفاق به واسطه حادثه‌ای پیش آمده یا این‌که همین‌جوری در طی زمان شکل گرفته است؟ یک‌سری شاخص‌های دیگر هم وجود دارند؛ مثل سنجش تعداد موارد خودکشی و سنجش تعداد موارد بستری در بیمارستان، حالا به تفکیک شهر یا استان».

او با اشاره به این‌که رئیس سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور آماری در این زمینه ارائه نکرده است، افزود: «احتمالاً منظور ایشان این بوده که لزوم انجام یک‌سری مداخلات به‌صورت اورژانسی دیده می‌شود».

بیشتر در این باره:
زندگی ایرانیان خارج از کشور در زمانه جنگ؛ امن ولی
ناآرام

آسیب‌های روانی برای کودکان و سالمندان

در ماه‌های اخیر مقامات ایران به ویژه درباره سلامت روان کودکان و نوجوانان، دانش‌آموزان و دانشجویان هشدار داده و گفته‌اند که هرگونه آسیب روانی بر تحصیل آنان تاثیرگذار خواهد بود.

پیشتر، ابراهیم غفاری مدیرکل دفتر امور روانشناختی سازمان بهزیستی کشور از شناسایی صدها کودک در گروه پرخطر در جریان یک طرح این سازمان برای غربالگری سلامت روان در چهار استان جنوبی کشور خبر داد.

او ۲۳ مهر امسال به خبرگزاری جمهوری اسلامی، ایرنا، گفت: «در طرح اخیر مناطق جنوبی کشور، ۳۰ هزار و ۸۹۱ نفر شرکت کردند که در مجموع، هزار و ۷۹۲ نفر در گروه پرخطر قرار گرفتند که ۴۱۳ نفر از آنان کودک و نوجوان بودند».

مدیرکل دفتر امور روانشناختی سازمان بهزیستی کشور با اشاره به پیامدهای روانی جنگ ادامه داد: «تمرکز اصلی این غربالگری، شناسایی اختلال استرس پس از سانحه است. در صورت درمان‌نشدن مشکلات روانی ناشی از تجربه‌های آسیب‌زا، پیامدهای آن‌ها می‌تواند در بلندمدت ادامه پیدا کند و بر خانواده‌ها و نسل‌های بعدی نیز تأثیر بگذارد».

آمارها درباره وضعیت سلامت روان سالمندان نگران‌کننده‌تر است. در تیرماه امسال، جواد حسینی، رئیس سازمان بهزیستی گفت: «۸۷ درصد سالمندان با کاهش شدید احساس امنیت در محل زندگی خود روبه‌رو شده‌اند و ۷۰ درصد آن‌ها با اضطراب شدید دست و پنجه می‌کنند».

او هشدار داد: «اگر این ترومای روانی در شش ماه اول جنگ شناسایی نشود، به مشکلاتی مزمن تبدیل می‌شود که هزینه‌های اجتماعی کمرشکنی خواهد داشت».

فرسودگی روانی جمعی

این آمارها نشان می‌دهد که جامعه ایران گرچه مدت‌هاست با معضلاتی همچون وضعیت ناگوار اقتصادی و سرکوب‌های اجتماعی روبه‌روست که می‌تواند وضعیت روانی جامعه را تحت تأثیر قرار دهد، اما وقوع دو جنگ، وضعیت سلامت روان جامعه ایران را با بحران‌های جدی‌تری و جمعی مواجه کرده است.

خانم توکلی درباره این‌که فرسودگی روانی جمعی ناشی از جنگ را نباید با «تاب‌آوری» اشتباه گرفت، می‌گوید: «متأسفانه به واسطه روان‌شناسی زرد، موضوع تاب‌آوری باب شده، اما خیلی وقت‌ها خیلی از نمونه‌های این تاب‌آوری‌ها اصلاً چیزی نیستند که بخواهیم به آن‌ها مفتخر باشیم».

او افزود: «اگر شرایط بحرانی است و مثلاً زلزله شده یا جنگ شده و در آن شرایط جنگ‌زدگی فرد دارد مثلاً خیابان را تمیز می‌کند یا یک نقاشی می‌کشد، به همین سادگی مشخص نیست که آیا این سازگاری سالم است یا نه».

این کارشناس با تاکید بر این که فرسودگی و بی‌حسی هرکدام نشانگان متفاوتی دارند، تاکید کرد که اگر هرگونه از نشانگان بی‌حسی یا فرسودگی در فرد دیده شود، دیگر اسم آن اصلاً «سازگاری سالم» نخواهد بود.

توکلی با اشاره به این که فرسودگی و افسردگی جمعی به کاهش اعتماد اجتماعی و کاهش مشارکت اجتماعی مربوط می‌شوند، گفت: «الزاماً نمی‌توانیم بگوییم بعد از جنگ این اتفاق افتاده است، چون سطح مشارکت اجتماعی و سطح اعتماد اجتماعی، چه اعتماد افراد و گروه‌ها به یکدیگر و چه اعتماد افراد و به طور کلی جمعیت به حکومت، سال‌هاست که با این وضعیت روبه‌روست و عواملی مثل جنگ، تورم و خیلی از موارد دیگر این وضعیت را تشدید کرده‌اند».

اضطراب شدید تهرانی‌ها

پس از جنگ ۴۰ روزه، سازمان بهزیستی کشور طرحی ملی را برای سنجش سلامت روان انجام داد که نتایج آن نشان می‌دهد یک‌پنجم تهرانی‌های شرکت‌کننده در این طرح در گروه «دارای اضطراب زیاد» قرار گرفته‌اند.

حسن موسوی‌چلک، معاون سلامت اجتماعی سازمان بهزیستی کشور، ۳۰ مهر امسال در گفت‌وگو با روزنامه «همشهری» اعلام کرده که در جوامع درگیر با بحران‌های شدید مثل جنگ، شیوع اختلالات روانی می‌تواند تا دو برابر افزایش پیدا کند.

اما بر اساس نتایج همین طرح، تنها یک‌پنجم از گروه دارای اضطراب در تهران تمایل دارند مشکل خود را به طور جدی پیگیری کنند.

رئیس سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور در این زمینه، بر گرانی خدمات روانپزشکی نیز تاکید کرده و گفته است: «تورم با سرعت بالایی پیش می‌رود و همین مسئله توانایی مردم برای مراجعه به روان‌شناس و مشاور را کاهش می‌دهد؛ به‌ویژه این که خدمات روان‌شناسی تحت پوشش بیمه‌های پایه قرار ندارند. بنابراین، ممکن است بسیاری از افرادی که دچار مشکل می‌شوند، توانایی مراجعه به روان‌شناس را نداشته باشند».

وظیفه دولت

به گفته رئیس سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور، طرحی برای بیمه‌شدن خدمات روان‌شناسی تدوین شده اما با وجود گذشت چهار ماه، هنوز در شورای مرکزی این سازمان به تصویب نرسیده است.

خانم توکلی درباره نقش دولت و نظام تأمین اجتماعی در میزان دسترسی مردم به خدمات روان‌شناختی می‌گوید: «مسئله خدمات روان‌شناختی در طولانی‌مدت می‌تواند به همه انسان‌ها کمک کند؛ ولی این را هم باید در نظر بگیریم که یک سری وقت‌ها شرایط روانی افراد، یعنی بیماری روانی یا تهدیدات سلامت روانی‌ای که دارند، مزمن یا بسیار حاد است؛ به‌طوری‌که ممکن است به آن نتیجه‌ای که مدنظرمان است، دست پیدا نکنیم».

با این حال، او افزود: «این وظیفه دولت است که خدمات روان‌شناختی را برای عموم افراد، در حد خیلی مطلوبی، با سوبسید و یارانه ارائه دهد تا مردم همه بتوانند از آن استفاده کنند. این وظیفه دولت است».

با وجود گزارش‌ها و اظهارات مختلف، هنوز میزان دقیق شیوع اختلالات روانی در کل جمعیت ایران مشخص نیست؛ اما آنچه روشن است، ضرورت فاصله گرفتن از رویکردی است که سلامت روان را مسئله‌ای صرفاً فردی می‌داند.

با توجه به دسترسی دشوار به مراکز مشاوره و درمان روانپزشکی، این نگرانی بیش از پیش مطرح است که اختلالات کنونی، پیامدهای ماندگاری بر سلامت روان جامعه ایران بگذارد.

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

بایگانی

اجتماعی

© ۲۰۲۶ تمام حقوق این وبسایت، بر اساس مقررات کپی‌رایت، برای رادیو فردا محفوظ است.